



Kaišiadorių V. Giržado progimnazijos penktokų adaptacijos mokykloje tyrimas

Atliko psichologė Aida Rakauskienė ir
socialinė pedagogė Audronė Bilydienė

2025 m. rugsėjis – lapkritis

Adaptacija mokykloje – mokinio sugebėjimas adaptuotis prie mokyklos reikalavimų, mokinio prisitaikymas veikti mokyklos sąlygomis, kurios sudarytos šioje mikrosocialinėje sistemoje (Rupšienė, 2000).

Įvairūs atlikti tyrimai rodo, jog **didžiausią įtaką sėkmingai mokinio adaptacijai mokykloje daro šilti ir draugiški santykiai su mokytojais bei klasės vadovu.**

Taip pat:

- Vaiko asmeninės savybės;
- Socialinis išsivystymas;
- Intelektualumas;
- Aplinka;
- Artimųjų palaikymas.

Nesėkmingą ar užtrukusią adaptaciją galima stebėti tuomet, kai **sumažėja vaiko motyvacija mokytis, krenta noras eiti į mokyklą, prastėja santykiai su bendraamžiais ir mokytojais, krenta mokymosi pažangumas.**

Tyrimas. Eiga ir tiriamieji.

Tikslas – atskleisti mokinių adaptacijos mokykloje ypatumus.

Tiriamieji – penktų klasių mokiniai.

Vertinimo instrumentai – internetinė anonimonė mokinių **apklausa** (pildyta lapkričio 11 dieną) ir mokinių **stebėjimas** adaptacijos laikotarpiu (pastabų, lankomumo, pavėlavimų).

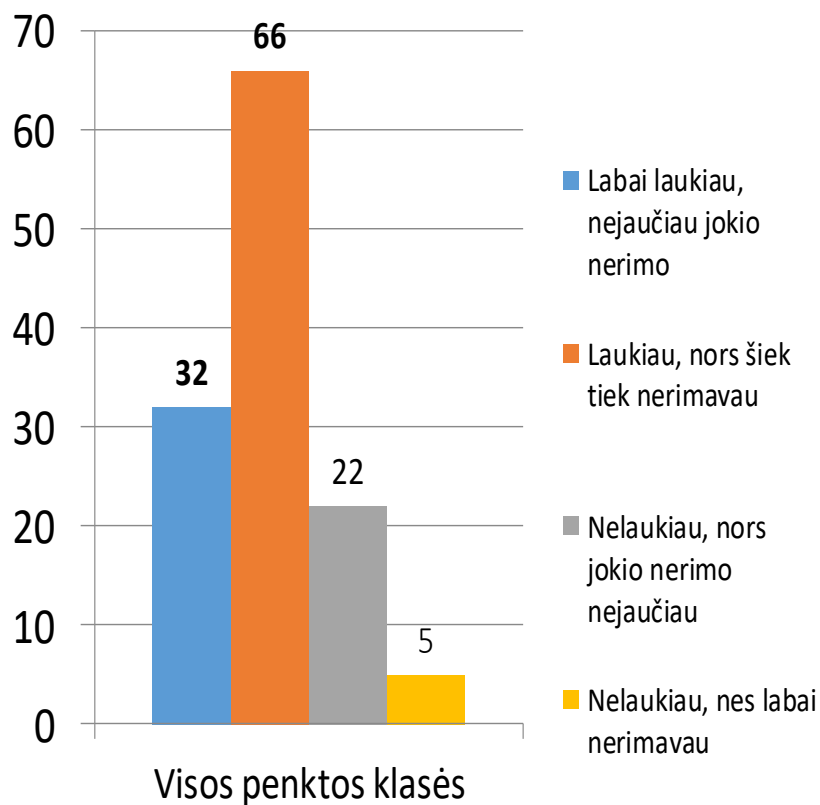
Tyrime dalyvavo penkių Vaclovo Giržado progimnazijos penktų klasių mokiniai – **125** penktokai (iš 125), iš kurių **73** berniukai (iš 73) ir **52** mergaitės (iš 52).

Tyrime dalyvavo **29** 5a, **27** 5b, **24** 5c, **23** 5d ir **22** 5e klasės mokiniai.

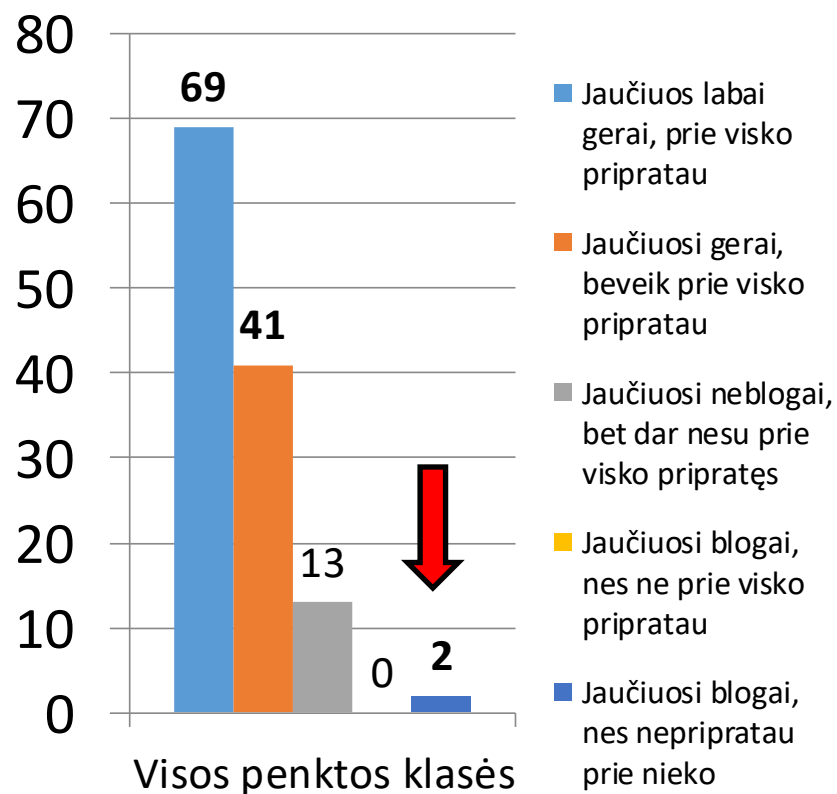
Penktose klasėse mokosi **27** specialiųjų ugdymosi poreikių (**SUP**) turintys mokiniai – 5a klasėje 4, 5b klasėje 5, 5c klasėje 4, 5d klasėje 10 ir 5e klasėje 4 mokiniai.

Mokinių savijauta mokslo metų pradžioje ir praėjus adaptacijos laikotarpiui

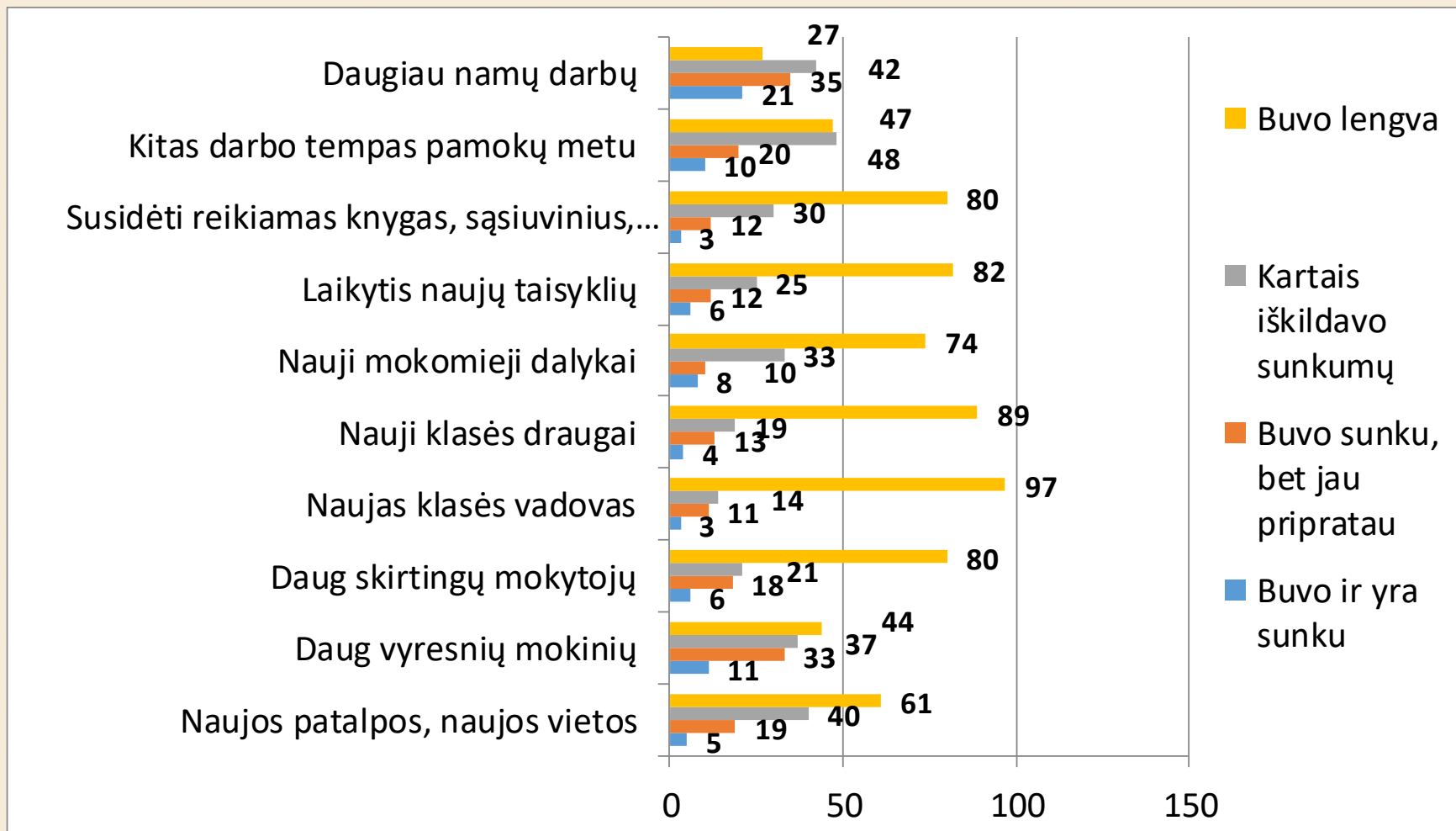
Kaip jautėsi ateidamas į penktą klasę?



Kaip jautiesi dabar, kai mokymosi penktoje klasėje jau praėjo du mėnesiai?



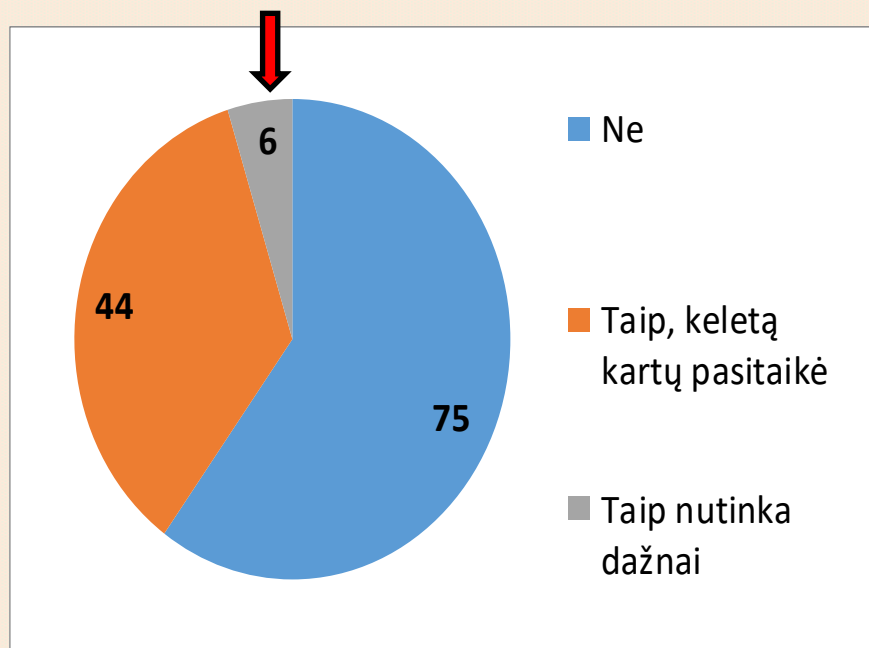
Kaip sekėsi priprasti prie naujų dalykų penktoje klasėje?



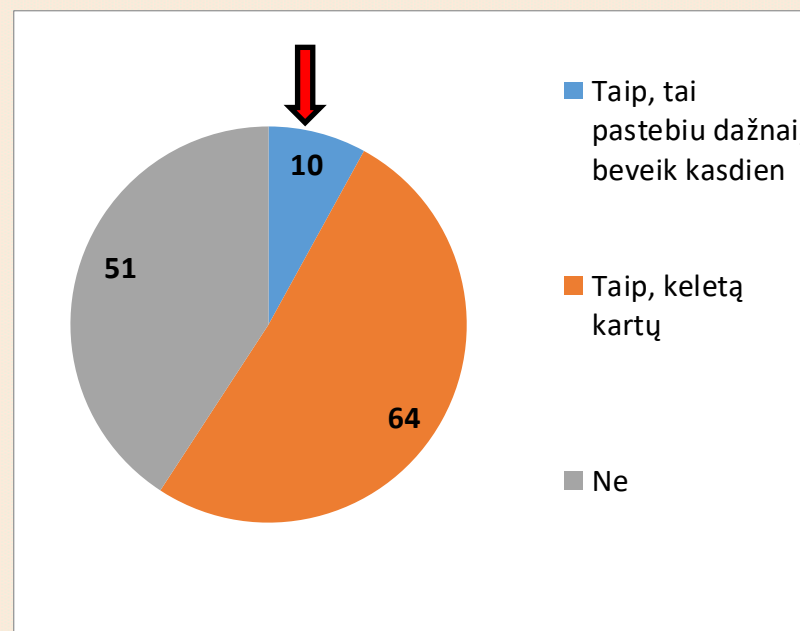
Kokie dar sunkumai iškilo penktoje klasėje?

- Per pertraukas koridoriuose stumdosi mokiniai (5c, 5d).
- Sunku susigaudyti kada kokioje salėje vyks fizinio ugdymo pamoka (5c).
- Labai daug namų darbų (5a, 5b).
- Vyresni mokiniai negražiai elgiasi: prasivardžiuoja, stumdosi (5a, 5b, 5d, 5e).
- Sunku atsimint naują tvarkaraštį (5c).
- Nespėju pavalgyti per pertrauką (5d).
- Sunkumai anglų kalbos pamokose (5d)

**Ar per šiuos mokslo metus
tave mokykloje kas nors
skriaudė?**



**Ar šiais mokslo metais esi
pastebėjęs, kad kas nors
skriaustų tavo klasės draugą?**

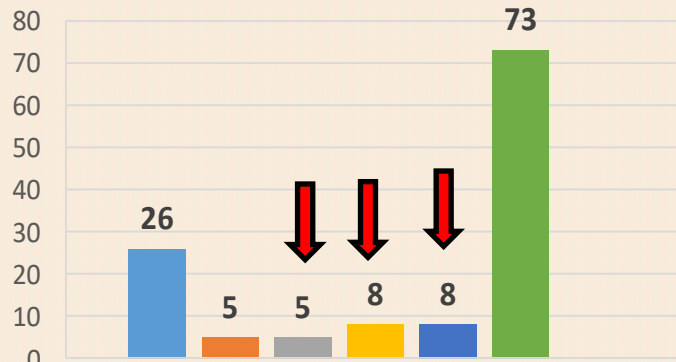


Kaip tai dažniausiai vyksta?

- Pravardžiuoja, įžeidinėja.
- Vyresni mokiniai stumdosi, pakiša koją.
- Sako negražius dalykus, šaiposi, vadina netikrais vardais.

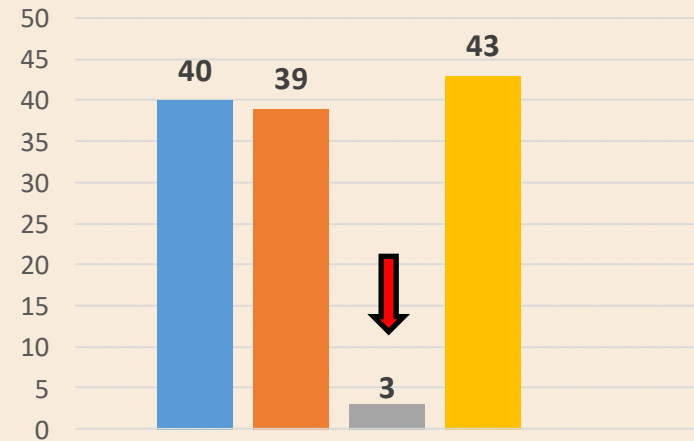
-

Jei tavo skriaudė, ar kam nors apie tai pasakei?



- Taip ir man padėjo
- Taip, bet man nepadėjo
- Ne, nes nežinojau, kam sakyti
- Ne, nes manau, kad sako tik skundikai
- Ne, nes kai pasakysiu, bus dar blogiau
- Manęs niekas neskriaudė
- Column1

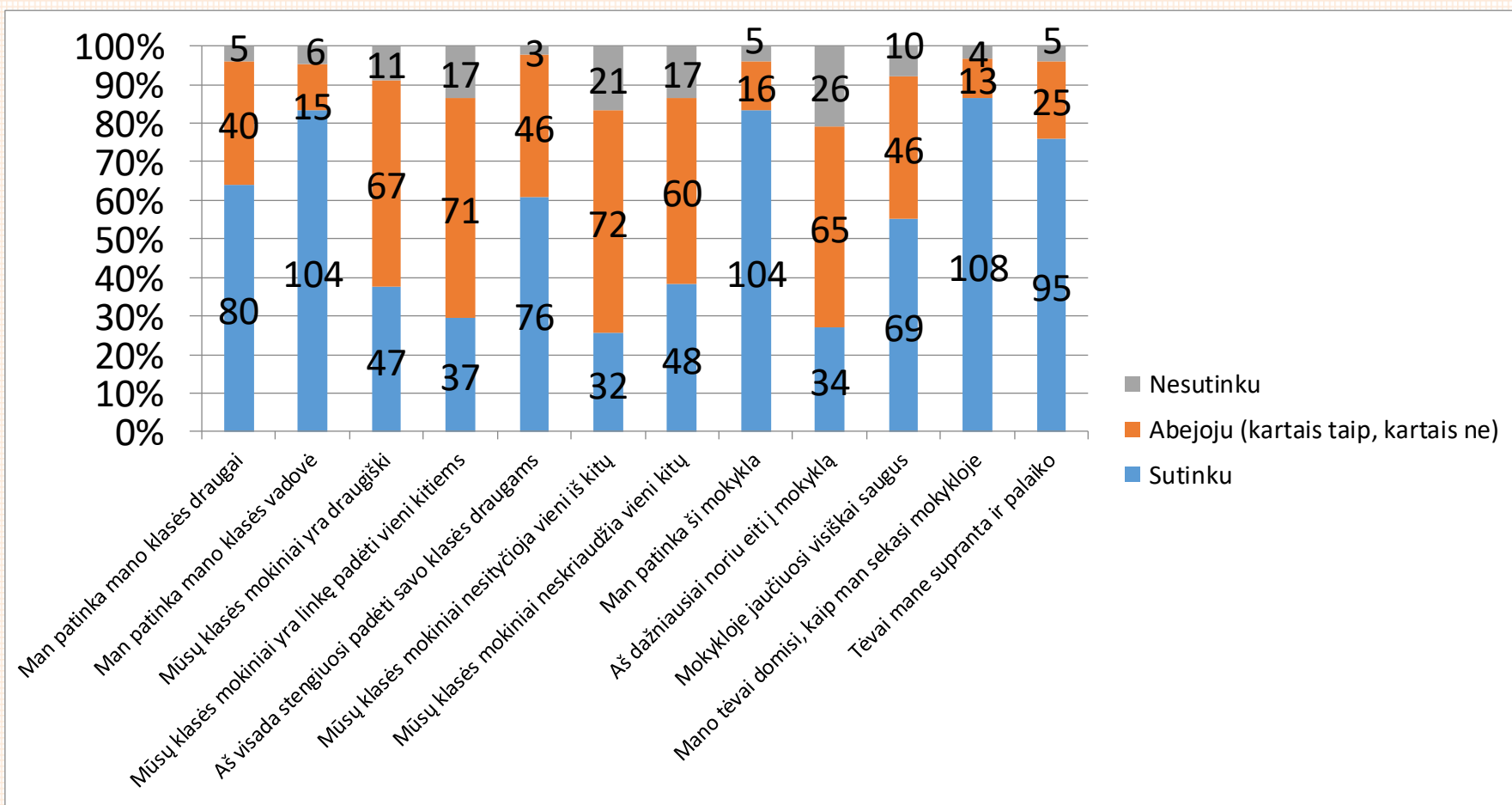
Jei pastebėjai skriaudžiant draugą, ar bandei padėti?



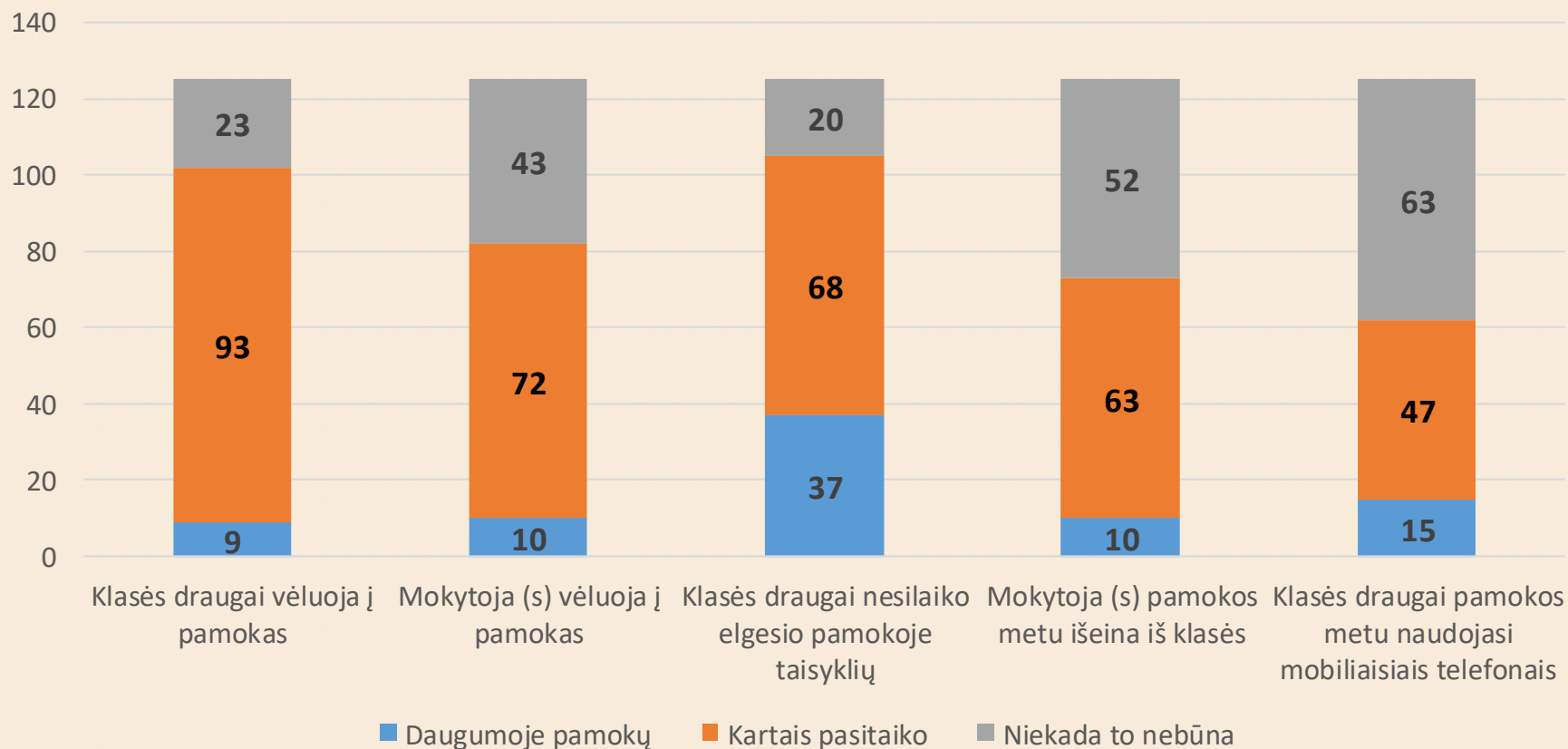
- Taip, visada bandau padėti
- Kartais
- Niekada nepadėdau
- Nesu pastebėjęs
- Column1

Dažniausiai mokiniai pagalbos kreipiasi į (eilės tvarka nuo dažniausio pasirinkimo iki rečiausio): klasės vadovą (91); tėvus (90); mokytoją, kuriuo pasitiki (56); draugus (45); socialinę pedagogę ar psichologę (39); direktorių ar pavaduotojas (23); **nesakytų niekam (22)**; bet kurį mokyklos darbuotoją (18); **nežinotų, kur kreiptis (10)**.

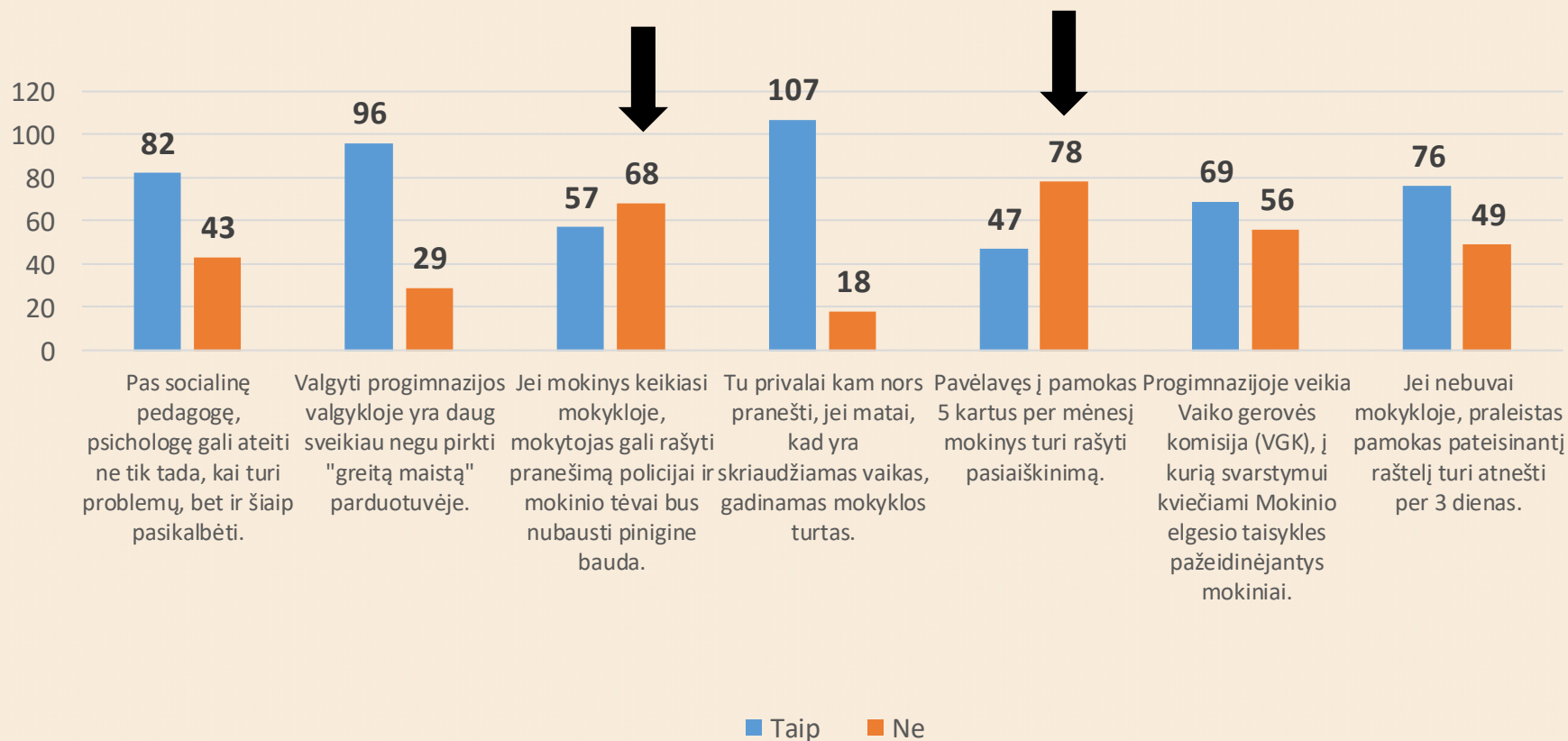
Ar sutinki su šiais teiginiais?



Kaip dažnai tai vyksta pamokose?



Ar žinai, kad?



Kas tau padėtų mokykloje jaustis geriau? Ko reikėtų, jog kiekvieną dieną džiaugtumeis, jog eini į mokyklą?

- Norėčiau, kad visi mokiniai būtų draugiški.
- Norėčiau, kad pamokos prasidėtų vėliau ir nereiktų taip anksti keltis.
- Norėčiau, kad būtų mažiau namų darbų.
- Norėčiau, kad būtų daugiau fizinio ugdymo pamokų.
- Norėčiau, kad vyresni mokiniai nesistumdytų.
- Norėčiau, kad būtų daugiau sėdmaičių mokyklos koridoriuose.
- Norėčiau, kad būtų žvejybos pamokos.

Stebėjimo rezultatai. Lankomumas.

	5a klasė	5b klasė	5c klasė	5d klasė	5e klasė	Iš viso
Rugsėjis	<u>163</u> N - 5 L - 138 P – 20 Pav. 1	<u>187</u> N - 11 L - 154 P – 22 Pav. 7	<u>156</u> N - 0 L - 152 P – 4 Pav. 3	<u>110</u> N - 0 L - 73 P – 37 Pav. 3	<u>109</u> N - 0 L - 105 P – 4 Pav. 0	<u>725</u> N - 16 L - 622 P – 87 Pav. 13
Vienam mokiniui ≈	6	7	7	5	5	6
Spalis	<u>240</u> N - 14 L - 90 P – 136 Pav. 0	<u>231</u> N - 24 L - 178 P – 29 Pav. 9	<u>189</u> N - 0 L - 67 P – 122 Pav. 13	<u>158</u> N - 0 L - 84 P – 74 Pav. 10	<u>80</u> N - 0 L - 75 P – 5 Pav. 4	<u>898</u> N - 38 L - 494 P – 366 Pav. 36
Vienam mokiniui ≈	8	9	8	7	4	6
Iš viso	<u>403</u> N - 19 L - 228 P – 156 Pav. 1	<u>418</u> N - 35 L - 332 P – 51 Pav. 16	<u>345</u> N - 0 L - 219 P – 126 Pav. 16	<u>268</u> N - 0 L - 157 P – 111 Pav. 13	<u>189</u> N - 0 L - 180 P – 9 Pav. 4	<u>1623</u> N - 54 L - 1116 P – 453 Pav. 49
Vienam mokiniui ≈	14	16	14	12	9	13

* Bendras praleistų pamokų skaičius, N – nepateisintos pamokos, L – praleistos dėl ligos, P – praleistos dėl kitų priežasčių, Pav. – pavėlavimai.

Stebėjimo rezultatai. Pastabos.

Adaptaciniu laikotarpiu (rugsėjo – spalio mėn.) iš viso penktokai gavo **73 pastabas** (5a – 18, 5b – 20, 5c – 11, 5d – 23, 5e – 1).

5a klasėje didžiausią kiekį pastabų gavo vienas mokinytis, 5b klasėje – vienas mokinytis (SUP), 5c klasėje – pavieniai skirtingi mokiniai, 5d klasėje – du mokiniai (abu SUP), 5e klasėje – vienas mokinytis (SUP).

Dažniausias pastabų turinys – mokinio elgesio taisyklių nesilaikymas pamokų metu.

Dažniausiai pastabas penktokai gavo lietuvių kalbos, gamtos, istorijos ir matematikos pamokose.

Apibendrinimas

- **110** mokinių (**88,0 %**) mokykloje **jaučiasi labai gerai arba gerai**. 13 mokinių jaučiasi neblogai, nors apsiprato dar ne su viskuo ir **2** mokiniai **jaučiasi blogai**, nes nepriprato prie nieko (5d klasės vaikinai ir 5e klasės mergina).
- Prie visų dalykų naujoje mokykloje didžioji dalis penktoje klasėje besimokančių mokinių apsiprato gana nesunkiai. Buvo ir lieka didžiausiu sunkumu **didelis namų darbų kiekis (21)**, **santykiai su vyresniais mokiniais (11)** ir **pagreitėjęs darbo tempas pamokų metu (10)**. Lengviausiai penktokams priprasti buvo prie naujo klasės vadovo (97) ir naujų klasės draugų (89). Geri santykiai su klasės vadovu ir bendraklasiais yra vienas svarbiausių sėkmingos adaptacijos mokykloje rodiklių.
- Paklausti, ar kas nors šiais mokslo metais mokykloje juos skriaudė, **75** mokiniai nurodė, jog taip **nėra buvę**, **44** mokiniai nurodė, kad **keletą kartų pasitaikė**. **6** mokiniai (5a klasės du vaikinai, 5b klasės viena mergina, 5c klasės vienas vaikinai, 5d klasės vienas vaikinai ir 5e klasės vienas vaikinai) teigia, jog **taip nutinka dažnai** (paklausti, kaip tai vyksta, jie nurodė patyčias, fizinį smurtą, provokavimą). **10** mokinių (5a klasės vienas vaikinai, 5b klasės vienas vaikinai, 5c klasės viena mergina ir vienas vaikinai, 5d klasės keturi vaikinai ir viena mergina ir 5e klasės viena mergina) nurodė, kad dažnai **mato skriaudžiamą bendraklasį**.

Apibendrinimas

- Paklausti, ar kam nors pranešė, jei juos kažkas skriaudė, **5 mokiniai** (5a klasės viena mergina ir vienas vaikinai, 5b klasės vienas vaikinai, 5c klasės vaikinai, ir 5e klasės vaikinai) teigia, kad taip, bet jiems niekas nepadėjo. **5 mokiniai** (5a klasės vienas vaikinai, 5b klasės du vaikinai, 5c klasės vienas vaikinai ir 5d klasės vienas vaikinai) teigia, kad nežino, kur kreiptis, jeigu juos kas nors skriaudžia, **8 mokiniai** (5a klasės du vaikinai, 5b klasės du vaikinai, 5c klasės viena mergina ir 5d klasės trys vaikinai) nesako niekam, nes mano, kad sako tik skundikai ir **8 mokiniai** (5a klasės viena mergina, 5b klasės vienas vaikinai ir viena mergina, 5c klasės vienas vaikinai ir viena mergina, 5d klasės vienas vaikinai ir 5e klasės dvi merginos) mano, kad pasakius bus tik blogiau. Paklausus, ar padėtų skriaudžiamam, **3 mokiniai** (5b klasės vienas vaikinai ir dvi merginos) nurodė, kad niekada nepadėtų.
- Paklausti, į ką dažniausiai kreiptųsi pagalbos, nutikus bėdai, mokiniai nurodė, kad dažniausiai kreiptųsi **į klasės vadovą ir savo tėvus. 22 mokiniai** (5a klasės mergina ir vaikinai, 5b klasės trys vaikinai ir mergina, 5c klasės keturios merginos, 5d klasės keturi vaikinai ir mergina ir 5e klasės keturi vaikinai ir trys merginos) nurodė, jog greičiausiai nesakytų niekam, o **10** (5a klasės vaikinai, 5b klasės vaikinai ir mergina, 5c klasės vaikinai ir dvi merginos, 5d klasės du vaikinai ir 5e klasės vaikinai ir mergina) – nežinotų, kam sakyti.

Apibendrinimas

- Kalbėdami apie savo mokyklą ir klasę, didesnė dalis mokinių nurodė, kad savo mokykla ir klase jie yra dažniau patenkinti nei nepatenkinti, turi gerus santykius su klasės vadove ir kitais mokytojais ir mokykloje jaučiasi saugūs (išskyrus **10 mokinių**, kurie nurodė, kad saugūs nesijaučia (**5a** klasėje **trys vaikinai ir viena mergina**, **5b** klasėje **keturi vaikinai ir viena mergina**, **5c** klasėje **vienas vaikinai**)).
- Paklausti apie bendraklasių draugiškumą, pagalbą vieni kitiems, patyčias klasėje, didesnė dalis mokinių abejoja, nei kad sutinka, jog jų klasė yra labai draugiška ir linkusi padėti vieni kitiems. Jie taip pat abejoja, o kai kurie ir nesutinka (21), kad patyčių jų klasėje nebūna. **26 mokiniai** dažniausiai į mokyklą eiti nenori (**5a** klasėje **keturi vaikinai ir dvi merginos**, **5b** klasėje **penki vaikinai ir dvi merginos**, **5c** klasėje **šeši vaikinai ir viena mergina**, **5d** klasėje **trys merginos** ir **5e** klasėje **trys vaikinai**)).
- Paklausti apie tai, kaip dažnai kai kurie dalykai vyksta pamokose, nemaža dalis mokinių nurodė, kad klasės draugai **nesilaiko elgesio pamokoje taisyklių, pamokos metu naudojami mobilieji telefonai ir dažnai vėluoja į pamokas**. Kad kartais pasitaiko mokytojų vėlavimų į pamokas ar išėjimų iš klasės pamokos metu, teigia šiek tiek daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių penktokų (72 ir 63).

Apibendrinimas

- Paklausti apie pagrindines taisykles ir susitarimus, galiojančius progimnazijoje, didžioji dauguma tyrime dalyvavusių mokinių nurodė, kad taisyklės jiems yra daugiau mažiau žinomos. Daugiau nei pusei mokinių buvo naujiena sužinoti apie **keiksmazodžius ir jų vartojimo draudimą bei pasiteisinimo rašymą, jei pavėluoji į pamokas penkis kartus per mėnesį.**
- Kad mokykloje jaustųsi dar geriau, mokiniai norėtų, kad visi mokiniai būtų draugiški, kad pamokos prasidėtų vėliau ir nereiktų taip anksti keltis, kad būtų mažiau namų darbų, kad būtų daugiau fizinio ugdymo pamokų, kad vyresni mokiniai nesistumdytų, kad būtų daugiau sėdmaičių mokyklos koridoriuose ir, kad būtų žvejybos pamokos.
- Mokinių lankomumo ir pastabų stebėjimas parodė, kad pastabas dėl mokinių elgesio taisyklių nesilaikymo pamokose dažniausiai gavo SUP mokiniai. Praleistų pamokų skaičius, tenkantis vienam mokiniui per adaptacinį laikotarpį yra 13 (didžiausias 5b klasėje (16), mažiausias 5e klasėje (9)). Didžioji dalis pamokų buvo teisinamos dėl ligos ar kitų priežasčių. Nepateisintų pamokų per visas penktas klases – 54 (5b klasėje 35).

Rekomendacijos

- Skatinti ir palaikyti aktyvų **klasės tarpusavio bendravimą** kiekvienai penktai klasei, dalyvaujant bendrose veiklose, projektuose, klasės susirinkimų metu organizuojant veiklas, žaidimus, padedančius formuoti komandą. Įtraukti visą klasės kolektyvą.
- Klasės susirinkimų metu dar kartą **prisiminti patyčių, žeminančio elgesio apibrėžimus, aptarti sklandaus tarpusavio bendravimo** taisykles, pasitaikančius konfliktinius atvejus, mokytis juos spręsti konstruktyviai. Pagal poreikį klasės susirinkimus organizuoti kartu su progimnazijos socialine pedagoge ir psichologe.
- Su mokiniais prisiminti ir profilaktiškai kartas nuo karto pasikartoti **mokinio elgesio taisykles, drausminimo tvarką, eiliškumą**, taikomą netinkamai besielgiantiems mokiniams, bendras taisykles ir susitarimus, galiojančius Progimnazijoje.
- Aptarti galimus **pagalbos variantus**, kai patiriamas smurtas, patyčios, stebimas smurtas prieš kitus mokinius. Aiškiai mokiniams nurodyti, kur jie gali ir turi kreiptis, ką informuoti.
- Aštuntų klasių vadovams su savo mokiniais pasikalbėti, priminti mokinių elgesio taisykles ir tinkamą elgesį su jaunesniais mokiniais.
- Klasių vadovams su tyrimo rezultatais **supažindinti mokinius**, aptarti, padiskutuoti, ieškoti sprendimų kartu.
- Mokinių **tėvus su tyrimo rezultatais supažindinti** rezultatus patalpinant Progimnazijos interneto svetainėje.